

Чернівецький національний університет імені Юрія Федьковича

Економічний факультет

Кафедра фінансів і кредиту

СИЛАБУС

навчальної дисципліни

«Фіскальна та монетарна політика: макроекономічні та інституційні

аспекти»

обов'язкова

Освітньо-професійна

Міжнародні економічні відносини

програма:

Спеціальність:

292 Міжнародні економічні відносини

Галузь знань:

29 Міжнародні відносини

Рівень вищої освіти:

другий (магістерський)

Факультет:

економічний

Мова навчання:

українська

Розробник:

Ткач Є.В., доцент кафедри фінансів і кредиту,

к.е.н., доцент

Профайл викладача:

<http://econom.chnu.edu.ua/kafedry-ekonomichnogo-fakultetu/kafedra-finansiv-i-kredytu/kolektyv-kafedry-finansiv-i-kredytv/tkach-yevgen-viktorovych>

Контактний тел.:

+380509699710

E-mail:

e.tkach@chnu.edu.ua

Сторінка курсу в Moodle:

<https://moodle.chnu.edu.ua/enrol/index.php?id=4196>

Консультації:

он-лайн консультації - згідно з графіком

очні консультації – за попередньою домовленістю

1. Анотація навчальної дисципліни. Навчальна дисципліна «Фіскальна та монетарна політика: макроекономічні та інституційні аспекти» належить до циклу обов'язкових освітніх компонентів циклу професійної підготовки здобувачів другого (магістерського) рівня вищої освіти за освітньо-професійною програмою «Міжнародні економічні відносини» спеціальності 292 «Міжнародні економічні відносини». Навчальна дисципліна дозволяє набути здобувачами фундаментальних знань та компетенцій у сфері фіскального та монетарного регулювання економіки, необхідних для прийняття управлінських рішень та розв'язання складних спеціалізованих завдань і практичних проблем у ході професійної діяльності в галузі фінансів, банківської справи та страхування з врахуванням зміни макроекономічного та інституційного середовища.

2. Мета навчальної дисципліни: сформувати фундаментальні знання та вміння з теорії та практики фіскальної та монетарної політики, зрозуміти сутність взаємозв'язку між ними та їх впливу на функціонування економіки й зміну макроекономічного та інституційного середовища, як основи прийняття фахових рішень у сфері фінансово-господарської діяльності економічних агентів а також фінансової політики.

3. Пререквізити. Навчальна дисципліна відповідно до структурно-логічної схеми освітньо-професійної програми слухається здобувачами освіти в другому семестрі першого року навчання. Вивчення пропонованої навчальної дисципліни дозволить посилити знання, отримані під час вивчення обов'язкових компонентів освітньо-професійної програми.

4. Результати навчання. Відповідно до освітньо-професійної програми «Міжнародні економічні відносини» підготовки здобувачів другого (магістерського) рівня вищої освіти за спеціальністю 292 «Міжнародні економічні відносини» та галузі знань 29 Міжнародні відносини вивчення дисципліни «Фінансовий менеджмент» сприяє формуванню наступних компетентностей та програмних результатів навчання:

Загальні компетентності:

ЗК 3. Здатність до пошуку, оброблення та аналізу інформації з різних джерел.

Фахові компетентності:

СК 1. Здатність приймати обґрунтовані рішення щодо налагодження міжнародних економічних відносин на всіх рівнях їх реалізації.

СК 2. Здатність розробляти та аналізувати моделі розвитку національних економік і визначати їхню роль у сучасній світогосподарській системі.

СК 5. Здатність застосовувати кумулятивні знання, науково-технологічні досягнення, інформаційні технології для досягнення сутності феномену нової економіки, виявлення закономірностей та тенденцій новітнього розвитку світового господарства.

СК 8. Здатність прогнозувати тенденції розвитку міжнародних ринків з урахуванням кон'юнктурних змін.

Очікувані програмні результати навчання:

ПРН 3. Систематизувати, синтезувати й упорядковувати отриману інформацію, ідентифікувати проблеми, формулювати висновки і розробляти рекомендації, використовуючи ефективні підходи та технології, спеціалізоване програмне забезпечення з метою розв'язання складних задач практичних проблем з урахуванням крос-культурних особливостей суб'єктів міжнародних економічних відносин.

ПРН 4. Приймати обґрунтовані рішення з проблем міжнародних економічних відносин за невизначених умов і вимог.

ПРН 6. Аналізувати нормативно-правові документи, оцінювати аналітичні звіти, грамотно використовувати нормативно-розпорядчі документи та довідкові матеріали, вести прикладні аналітичні розробки, професійно готувати аналітичні матеріали.

5. Опис навчальної дисципліни

5.1. Дидактична карта навчальної дисципліни

Назви змістових модулів і тем	Кількість годин											
	денна форма						Заочна форма					
	усього	у тому числі					усього	у тому числі				
		л	п	лаб.	інд	с.р.		л	п	лаб.	інд	с.р.
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13
Теми лекційних занять	Змістовий модуль 1. Теоретичні засади макроекономічної політики та система макроекономічних показників”											
Тема 1. Сутність, цілі, стратегія та види макроекономічної політики. Мета: розглянути сутність, мету, цілі, стратегію та види макроекономічної політики, а також функції органів державного управління при її реалізації.	10	2	2			6						
Тема 2. Макроекономічна політика крізь призму генезису економічної науки. Мета: розглянути теоретичні основи макроекономічної політики крізь призму еволюції економічної науки та розвитку різних економічних шкіл, теорій, та концепцій.	10	1	2			7						
Тема 3. Система національних рахунків як нормативна база макроекономічного рахівництва. Основні макроекономічні показники. Мета: розглянути систему національних рахунків, основні макроекономічні та макросоціальні показники, які використовуються для характеристики, аналізу та оцінки стану національної економіки.	11	2	2			7						
Тема 4. Функціонування економіки, макроекономічна та інституційна рівновага, циклічність розвитку. Мета: розглянути теоретичні засади функціонування економіки та циклічності її розвитку, а також концепції і моделі макроекономічної рівноваги та особливості інституційної рівноваги.	10	1	2			7						

Разом за ЗМ1	41	6	8			27						
Теми лекційних занять	Змістовий модуль 2. «Фіскальна та монетарна політика, їх взаємозв'язок та інституційне середовище»											
Тема 5. Грошовий обіг та фінансовий ринок – монетарна сфера державного регулювання економіки. Мета: розглянути теоретичні аспекти та особливості сфери монетарного регулювання, як об'єкту на який спрямована монетарна політика, а саме: грошовий оборот, грошові відносини, грошово-кредитний ринок (валютний, фондовий, інвестиційний та ін.), процентні ставки, платіжний баланс, рівень цін (інфляція), валютний курс, валютні резерви, монетизація економіки, банківська система, сектор небанківських фінансово-кредитних установ та ін.	13	1	2			10						
Тема 6. Монетарна політика центрального банку: цілі, види, інструменти, передатний механізм. Мета: розглянути теоретичні засади щодо методів монетарної політики, а також її цілі, види, інструменти та передатний (трансмісійний) механізм.	14	2	1			11						
Тема 7. Державний бюджет та податкова система – фіскальна сфера державного регулювання економіки. Мета: розглянути теоретичні аспекти та особливості сфери фіскального регулювання, як об'єкту на який спрямована фіскальна політика, а саме: зведений (консолідований), державний та місцеві бюджети, їх доходна та видаткова частина, загальнодержавні та місцеві податки, рівень дефіцитності бюджету, державний борг та ін.	14	2	1			11						
Тема 8. Фіскальна політика держави: цілі, види, інструменти, передатний механізм.	14	2	1			11						

<p>Мета: розглянути теоретичні засади щодо методів фіскальної політики, а також її цілі, види, інструменти та передатний (трансмісійний) механізм.</p>											
<p>Тема 9. Взаємозв'язок та необхідність координації монетарної та фіскальної політики: інституціональний аспект. Ретроспектива становлення та розвитку фіскальної і монетарної політики в Україні.</p> <p>Мета: розглянути теоретичні засади взаємозв'язку (взаємодії) монетарної та фіскальної політики, необхідність їх координації, а також особливості та ретроспективу становлення та розвитку фіскальної і монетарної політики в Україні.</p>	12	1	1			10					
<p>Тема 10. Інституційне середовище макроекономічної політики. Вплив формальних та неформальних інституцій на розвиток національної економіки.</p> <p>Мета: розглянути теоретичні аспекти інституційного середовища макроекономічної політики, впливу формальних та неформальних інституцій на розвиток національної економіки: інститут підприємництва (в т. ч. соціально відповідального та інноваційно активного малого бізнесу та стартап індустрії), інститут фінансових корпорацій, правової системи та громадянського суспільства, НТП, глобалізаційних процесів, інфраструктури економіки, стану навколишнього середовища (довкілля), культури, освіти, науки, релігії, ментальності, історичної пам'яті (формування національного історичного метанаративу), психологічних та емоційних детермінант поведінки,</p>	12	1	1			10					

формування бренда держави та ін.													
Разом за ЗМ 2	79	9	7			63							
Усього годин	120	15	15			90							

5.3. Зміст завдань для самостійної роботи*

п/п	Назва теми	Кількість годин	
		денна ф.н.	заочна ф.н.
1	Тема: Сутність, цілі, стратегія та види макроекономічної політики. Завдання: опрацювати питання щодо дискусій в економічній науці з приводу пропорцій поєднання ринкового механізму і державного регулювання та суперечності цілей і завдань макроекономічної політики в Україні, а також розглянути Стратегію сталого розвитку України – 2030.	6	
2	Тема: Макроекономічна політика крізь призму генезису економічної науки. Завдання: опрацювати питання щодо бачення макроекономічної політики в Україні крізь призму різних економічних шкіл, теорій, концепцій та еволюції економічної науки в цілому.	7	
3	Тема: Система національних рахунків як нормативна база макроекономічного рахівництва. Основні макроекономічні показники. Завдання: опрацювати питання щодо систематизації, порівняння, оцінки взаємозв'язку (кореспонденції) між собою та динаміки основних макроекономічних та макросоціальних показників різних країн.	7	
4	Тема: Функціонування економіки, макроекономічна та інституційна рівновага, циклічність розвитку. Завдання: опрацювати питання щодо теоретичних засад механізму встановлення рівноваги в національній економіці з позиції сучасних економічних теорій, а також різних теорій що пояснюють причини циклічних коливань та видів ділових (економічних) циклів.	7	
5	Тема: Грошовий обіг та фінансовий ринок – монетарна сфера державного регулювання економіки. Завдання: опрацювати питання щодо основних показників які використовуються для характеристики сфери монетарного регулювання: грошова маса, ІСЦ, індекс-дефлятор, грошовий мультиплікатор, динаміка валютного курсу, золотовалютні резерви, динаміка процентних ставок, рівень монетизації економіки, динаміка фондових індексів, активи та капіталізація банківської системи, сальдо платіжного балансу та ін.	10	
6	Тема: Монетарна політика центрального банку: цілі, види, інструменти, передатний механізм. Завдання: опрацювати питання щодо особливостей монетарної політики в Україні та зарубіжних країнах, розглянути «Основні засади монетарної політики» та річні звіти НБУ за останні 5 років.	11	
7	Тема: Державний бюджет та податкова система – фіскальна сфера державного регулювання економіки. Завдання: опрацювати питання щодо основних показників які використовуються для характеристики сфери фіскального	11	

	регулювання: рівень, динаміку та структуру доходної (в т. ч. за рахунок різних видів податків) та видаткової частин бюджету, рівень дефіцитності бюджету, державний борг, валовий зовнішній борг та ін.		
8	Тема: Фіскальна політика держави: цілі, види, інструменти, передатний механізм. Завдання: опрацювати питання щодо особливостей фіскальної політики в Україні та зарубіжних країнах, розглянути Державний бюджет України та в цілому зведений бюджет (включно з місцевими бюджетами) за останні 5 років.	11	
9	Тема: Взаємозв'язок та необхідність координації монетарної та фіскальної політики: інституціональний аспект. Ретроспектива становлення та розвитку фіскальної і монетарної політики в Україні. Завдання: опрацювати питання щодо особливостей правових аспектів координації монетарної та фіскальної політики в Україні та зарубіжних країнах.	10	
10	Тема: Інституційне середовище макроекономічної політики. Вплив формальних та неформальних інституцій на розвиток національної економіки. Завдання: опрацювати питання щодо теоретичних засад інноваційної моделі розвитку та особливостей соціально орієнтованої ринкової економіки зарубіжних країн, а також впливу таких неформальних інституцій, як: звичаї, традиції, міфи, догми, упередження, стереотипи, ідеї, ідеології, цінності, мораль, світогляд, особливості виховання, розвиток мистецтва, соціальні та історичні умови та ін.	10	
Всього годин		90	
*Самостійна робота студентів з дисципліни «Фіскальна та монетарна політика: макроекономічні та інституційні аспекти» направлена на узагальнення, засвоєння і закріплення знань та включає такі види робіт як опрацювання лекційного матеріалу, рекомендованої літератури, підготовку до практичних занять, розгляд питань, які виносились на самостійне вивчення, вирішення практичних ситуацій, підготовку та презентацію завдань до відповідних тем дисципліни.			

6. Освітні технології, методи навчання і викладання навчальної дисципліни

Методи навчання:

- вербальні методи (лекція, дискусія, пояснення, розповідь, консультація);
- практичні методи (практичні роботи);
- наочні методи (презентації результатів виконаних завдань, ілюстрації, відеоматеріали тощо);
- кейсовий метод;
- робота з інформаційними ресурсами: з навчально-методичною, науковою, законодавчо-нормативною літературою та інтернет-ресурсами;
- комп'ютерні засоби навчання (онлайн курси – ресурси, web-конференції, вебінари тощо);
- самостійна робота над індивідуальним завданням або за програмою навчальної дисципліни;
- дистанційне навчання з використанням відповідних онлайн-платформ.

Методи оцінювання:

- усне опитування;
- письмове опитування;

- тестування;
- презентація і захист результатів виконаних завдань і досліджень;
- аналітичні звіти, реферати, тези доповідей, статті;
- розв'язування практичних ситуацій;
- підсумковий контроль – екзамен.

7. Контроль та оцінювання результатів навчальних досягнень здобувачів з навчальної дисципліни

Дедлайни та перескладання. Роботи, які здаються із порушенням термінів без поважних причин, оцінюються на нижчу оцінку. Перескладання модулів відбувається з дозволу деканату за наявності поважних причин (наприклад, лікарняний, участь у конференції, студентській олімпіаді).

Академічна доброчесність. Здобувачі вищої освіти самостійно виконують навчальні завдання, завдання поточного та підсумкового контролю результатів навчання. Обов'язковим є посилання на джерела інформації в разі використання ідей, розробок, тверджень. Списування під час контрольних заходів має наслідком отримання незадовільної оцінки за відповідний вид роботи.

Відвідування занять. Відвідування занять є обов'язковою умовою виконання навчального плану дисципліни. Форми навчання визначені затвердженим графіком освітнього процесу Чернівецького національного університету імені Юрія Федьковича.

Критеріями оцінювання є:

при усних відповідях: повнота розкриття питання; логіка викладання матеріалу; використання основної, додаткової літератури та інших (у тому числі іноземною мовою) джерел інформації; аналітичні міркування, уміння робити порівняння, висновки; уміння аналізувати теоретичні проблеми з урахуванням світової і вітчизняної практики;

при виконанні письмових завдань: повнота розкриття питання, аргументованість і логіка викладання матеріалу, використання літературних джерел, законодавчих актів, прикладів та фактичного матеріалу тощо; цілісність, системність, логічність, уміння формулювати висновки; акуратність оформлення письмової роботи.

Вищими балами оцінюється самостійний обґрунтований погляд здобувача щодо конкретної практичної ситуації або проблеми.

Кількість балів, яку здобувач вищої освіти може отримати під час навчальних занять за кожен модуль (опитування, тестування, розв'язання задач), виконання завдань для самостійної роботи – 6 балів. Кількість балів за змістовний модуль дорівнює сумі балів, отриманих за кожен модуль. Максимальна кількість балів складає: за 1 модуль – 24; 2 модуль – 36 (разом – 60 балів).

Загальна (максимальна) кількість балів, яку студент може отримати в процесі вивчення дисципліни протягом семестру, становить 100 балів, з яких 60 балів студент набирає при поточних видах контролю і 40 балів – у процесі підсумкового виду контролю (екзамену).

Проведення підсумкового контролю здійснюється у формі екзамену і в терміни, передбачені графіком навчального процесу. Екзаменаційний білет містить два теоретичних питання з дисципліни, 5 тестових завдань і одне практичне завдання з пройденого матеріалу. У 40 балів, що можливо отримати на екзамені входить: 2 теоретичних питання (по 10 балів відповідно), 5 тестів по 2 бали (сумарно 10) та практичне завдання (10 балів). У випадку не повної відповіді зберігається відсоткове відношення розкриття відповіді та бального оцінювання. Аналогічно виставляються бали по другому питанню. Практичне завдання оцінюється таким чином: 10 балів – за повністю вирішене практичне завдання; 6 – за правильно вказані методику, формули та хід вирішення завдання, однак не виконане в повному обсязі; 3 – за правильний хід вирішення завдання, однак неправильне розв'язання. В іншому випадку практична ситуація оцінюється в 0 балів. У випадку отримання менше 50 балів за результатами поточного та підсумкового контролю, здобувач вищої освіти

обов'язково здійснює перекладання для ліквідації академічної заборгованості. Якщо здобувач вищої освіти набрав менше 35 балів, він не допускається до складання екзамену.

Шкала оцінювання: національна та ЄКТС

Оцінка за національною шкалою	Оцінка за шкалою ECTS	
	Оцінка (бали)	Пояснення за розширеною шкалою
Відмінно	A (90-100)	відмінно
Добре	B (80-89)	дуже добре
	C (70-79)	добре
Задовільно	D (60-69)	задовільно
	E (50-59)	достатньо
Незадовільно	FX (35-49)	(незадовільно) з можливістю повторного складання
	F (1-34)	(незадовільно) з обов'язковим повторним курсом

Розподіл балів, які отримують студенти

Поточне оцінювання (аудиторна та самостійна робота)										Кількість балів (екзамен)	Сумарна кількість балів
Змістовий модуль №1				Змістовий модуль №2							
T1	T2	T3	T4	T5	T6	T7	T8	T9	T10	40	100
6	6	6	6	6	6	6	6	6	6		

T1, T2 ... T10 – теми змістових модулів.

8. Рекомендована література – основна

1. Аналітична економіка: макроекономіка і мікроекономіка: підручник: у 2 кн. [С.М. Панчишин, П.І. Островерх, І.В. Грабинська та ін.]; за ред. С. Панчишина і П. Островерха. 3-тє вид., виправл. та доп. Кн.1.: Вступ до макроекономіки. Макроекономіка. Львів: Априорі, 2020. – 648 с.
2. Базилевич В.Д., Базилевич К.С., Баластрик Л.О. Макроекономіка. Практикум: навчальний посібник. К.: Знання, 2010. 550 с.
3. Даниленко А.І. Фіскально-бюджетна та грошово-кредитна політика України: проблеми та шляхи посилення взаємозв'язку:[монографія] /А.І. Даниленко/НАН України – 2010.– 456 с.
4. Інституціональна економіка: навчальний посібник / І. М. Колесніченко, А. В. Литвиненко / за заг. ред. канд. екон. наук, доцента І. М. Колесніченко. – Х. : ХНЕУ ім. С. Кузнеця, 2015. – 236 с.
5. Макроекономіка: базовий електронний текст лекцій. [Електронний ресурс] / Укладачі: проф. Малий І.Й., проф. Радіонова І.Ф., доц. Куценко Т.Ф., доц. Федірко Н.В. та ін. – К.: КНЕУ, 2017 – 200 с.
6. Нікіфоров П.О. Теорія та методологія регулювання грошового обігу: монографія. Чернівці: Рута, 2002. 327 с.
7. Нікіфоров П.О., Швець Н.Р. Монетарна політика та банківський нагляд в Україні : навч. посібник. Чернівці : Чернівецький нац. ун-т, 2011. 335 с.
8. Норт Д. Інституції, інституційна зміна та функціонування економіки / пер. з англ. Київ: Основи, 2000. 198 с.
9. Ткач А. А. Інституціональна економіка. Нова інституціональна економічна теорія : навч. посіб. / А. А. Ткач. – К. : Центр учбової літератури, 2007. – 304 с. 10. Чухно А. А.

- Інституціонально-інформаційна економіка : підручник / А. А. Чухно, П. І. Юхименко, П. М. Леоненко – К. : Знання, 2010. – 687 с.
10. Ткач Є. В. Проблеми фіскальної та монетарної політики. Управління фінансами: мікро- і макрорівень. Фінанси, банківська справа та страхування. Корпоративні фінанси та фінансове посередництво : підручник для магістрів / за ред. проф. П.О. Нікіфорова, доц. Н.А. Бак. Чернівці, 2021. С. 293-355.
 11. Ткач Є. В. Координація фіскальної та монетарної політики в Україні: інституціональний вимір проблем та перспектив Фіскальна та монетарна політика економічного розвитку України : монографія / за заг. ред. П.О. Нікіфорова, І.Я. Ткачук. Чернівці: Чернівец. Черн. нац. ун-т ім. Ю. Федьковича, 2020. С. 227-240
 12. Ткач Є. В. Особливості взаємозв'язку монетарної та фіскальної політики в макроекономічних умовах України. Сучасні тенденції інституціональних трансформацій фінансової системи України : кол. монографія / за заг. ред. П.О. Нікіфорова. Чернівці, 2018. С. 227-248.
<https://drive.google.com/open?id=1e44OswIY3xKIRa2CHT2yMvhH453Uvkg>
 13. Чугунов І.Я. Бюджетно-податкова політика у системі регулювання економіки : монографія / [І.Я. Чугунов, Т.В. Канева, М.Д. Пасічний та ін.] за ред. І.Я. Чугунова. К.:Глобус-Пресс, 2018. 350 с.

8. Інформаційні ресурси

Офіційні сайти органів державного управління України:

1. Верховна Рада України – <http://www.rada.gov.ua>
2. Державна служба фінансового моніторингу України - www.sdfm.gov.ua Кабінет Міністрів України – <http://www.kmu.gov.ua>
3. Державна служба статистики України – <http://www.ukrstat.gov.ua/>
4. Міністерство економіки України – <http://www.me.gov.ua>
5. Міністерство фінансів України – <http://www.minfin.gov.ua>
6. Державна податкова служба України - <https://tax.gov.ua/>
7. Національна комісія з цінних паперів та фондового ринку України - www.nssmc.gov.ua
8. Національний банк України – <http://www.nbu.gov.ua>
9. Рада національної безпеки і оборони України – <http://www.rainbow.gov.ua/>
10. Нормативні акти України – <http://www.nau.kiev.ua/>
11. Рахункова палата України – <http://www.ac-rada.gov.ua/>

Офіційні сайти міжнародних фінансових організацій:

1. Банк міжнародних розрахунків — <http://www.bis.org/>
2. Всесвітня торговельна організація (WTO) — <http://www.wto.org/>
3. Всесвітня туристична організація (WTO) — <http://www.world-tourism.org/>
4. Департамент статистики Організації Об'єднаних Націй — <http://unstats.un.org/>
5. Європейський банк реконструкції і розвитку — <http://www.ebrd.com/>
6. Європейський інвестиційний банк — <http://www.eib.org/>
7. Європейський центральний банк — <http://www.ecb.int/>
8. Міжнародний валютний фонд — <http://www.imf.org/>
9. Світовий банк — <http://www.worldbank.org/>
10. Міжнародна асоціація зі статистики (IAOS) — <http://isi.cbs.nl/>
11. Міжнародна організація праці (ILO) — <http://www.ilo.org/>
12. Міжнародна фінансова корпорація — <http://www.ifc.org/>
13. Міжнародний інститут статистики (ISI) — <http://isi.cbs.nl/>
14. Організація економічної співпраці та розвитку (OECD) <http://www.oecd.org/>
15. Світовий банк — <http://www.worldbank.org/>

Офіційні сайти науково-дослідних інститутів і центрів, пошукових систем:

1. База українського законодавства в Інтернет – www.lawukraine.com
2. Інститут глобальних стратегій – www.igls.com.ua
3. Інформаційний сервер про Україну – www.uazone.net
4. Інститут світової економіки і міжнародних відносин – www.iweir.org.ua
5. Консорціум економічних досліджень – www.eurasia.org/eerc/kyiv/EERC
6. Український центр економічних і політичних досліджень ім. О. Разумкова – www.ucers.org

Офіційні сайти наукових і електронних бібліотек:

1. Електронна бібліотека – www.lib.com.ua
2. Наукова бібліотека Чернівецького національного університету імені Юрія Федьковича - <http://library.chnu.edu.ua/index.php?page=ua>
3. Національна бібліотека України ім. В.І. Вернадського – www.nbuv.gov.ua
4. Наукова бібліотека Київського національного університету імені Михайла Максимовича – www.lib-gw.univ.kiev.ua
5. Національна парламентська бібліотека – www.alpha.rada.kiev.ua